

Komáromi Lajosné

VIDÁM, DALOS ESZTENDŐ

Mondókák, dalok, zenei játékok
a teljes nevelési évre II.

Tél

Novum Könyvklub

Írta:

Komáromi Lajosné

A borítókép Raffainé Haik Katalin festőművész alkotása

© Kiadja a Novum Könyvklub Kft.

www.novumkonyv.hu

ISBN 978-615-5581-98-4

A kiadó a kiadói jogot fenntartja. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.

A kiadásért felel a Novum Könyvklub ügyvezetője

Szerkesztő: Manxhuka Afrodita

A zenei anyagot gondozta: Jankovics Andrea

Anyanyelvi lektor: Gellér Tibor

Tördelés, nyomdai előkészítés: Soós Zsuzsanna

Pannónia Nyomda Kft.

Felelős vezető: Halász Gábor

Tartalom

TÉL	4	Menyasszony-öltöztetők	76
Találós kérdések.....	4	Menyasszonykísérők.....	77
Időjóslo mondókák.....	5	Csujogatók, kurjantások.....	78
Mondókák	6	Esketés.....	79
Szöveg motívumonkénti eljátszása.....	7	Ételkínálók.....	79
Mondókás zenei játékok.....	8	Táncoltatók.....	80
Dalok, énekes játékok	10	GYERTYASZENTELŐ	84
ADVENT	13	Időjóslo rigmusok, mondókák.....	84
Mondókák	13	Medvés mondókák, ritmikus versek.....	85
Dalok, énekes játékok	14	Lépegetős mondókák.....	85
MIKULÁS	15	Medvetáncoltatók.....	85
Mondókák	15	Mondókás játék.....	86
Szöveg motívumonkénti eljátszása.....	16	Dalok, énekes játékok	86
Mondókás zenei játékok.....	16	Medvés játék	89
Dalok, énekes játékok	17	TESTÜNK - ÖLTÖZÉKÜNK -	
LUCA NAPJA	23	EGÉSZSÉGÜNK	90
Beköszöntők	24	Testrészeink.....	90
Kotyoló mondókák.....	25	Találós kérdések	90
Dalok, énekes játékok	26	Mondókás játékok a kezekkel.....	91
Kérések és köszönések.....	26	Dalos játékok a kezekkel	98
BETLEHEMEZÉS	27	Mondókás játékok a lábakkal	102
Betlehemes játék	27	Dalos játékok a lábakkal.....	106
KARÁCSONY	34	Játék különböző testrészekkel	108
Mondókák, köszöntők	34	Dalos játékok a testrészekkel	114
Párbeszédes mondókák.....	35	Zenei játékok a testrészekkel	118
Mondókás zenei játékok.....	36	Höcögtetők	120
Szöveg motívumonkénti eljátszása.....	37	Egészségünk.....	122
Dalok, énekes játékok	38	Betegségűzők, gyógyítók	122
Karácsonyköszöntés, mendikálás	43	Dalok	123
ÚJ ÉV	47	Öltözködés.....	124
Regölők, újévi köszöntők	47	Találós kérdések	124
Dalok, zenei játékok	48	Mondókák	125
FARSANG	50	Dalok, dalos játékok.....	126
A fonóban	50	FARSANG FARKA	127
Körjátékok – sor- és térformák	51	Farsangi köszöntők	127
Utánozós játékok	53	Vidám mondókák, ritmikus versek.....	128
Tiltó játékok.....	55	Tréfás csúfolódók	129
Szellemi ügyességi játékok.....	58	Kiszézés.....	134
LAKODALOM	65	Túztánc.....	136
Leánykérők.....	65	ZENEHALLGATÁS	137
Vőfélyrigmusok, menyasszony, vőlegény, apa, anya rigmusai	73	FELHASZNÁLT IRODALOM	139
Hívogató mondókák	75	KOTTATÁR	140

TALÁLÓS KÉRDÉSEK

Üvegfalon csodás mesevilág,
fenyők, zuzmók, fénylő csillagocskák.
Ám az ezüsterdő, kristályágak
napsütésben gyönggyé válnak.
(jégvirág)

Nincsen semmi illata,
nem kötheted csokorba,
vázába se teheted,
s eltűnik a melegen.
(jégvirág)

Hóból van a keze, lába,
hóruhában jár a bálba.
Fényes csillag kabátgombja,
míg tavasz nincs, semmi gondja
(hóember)

Se nem eszik, se nem iszik,
mégis egész télen hízik.
(hóember)

Felül vastag, alul vékony,
mikor nap süt, már folyékony.
Mint egy répa, kicsi csap,
találd ki, hogy milyen csap.
(jégcsap)

Repül, madár szárnyak nélkül,
fára leül lábak nélkül.
Jön egy király napkeletről,
mind megessi szája nélkül.
(hó és a nap)

Nem keltem én magból,
nem voltam palánta,
nem ültetett kertész, tövem nem kapálta.
Kivirultam mégis hideg téli éjjel,
csak a nap ne olvasszon még el.
(jégvirág)

Hideg napon virágzik,
ablakodon pompázik,
meleg napon elázik.
(jégvirág)

Hóval, faggal nem törődik,
vidáman áll, szótlantul,
de mikor a tavaszt érzi,
mint a zápor, könnye hull.
(hóember)

Vízből van, de nem folyik,
mi mellett van, nem romlik,
fakutyáznak rajta télen,
s eltűnik a napsütésben.
(jég)

Égből száll, de nincsen szárnya,
csupa pihe, mégsem párna.
Ha földet ér, mindent befed fehérre,
gyönyörűség mindannyiunk szemének.
(hó)

Fehér pokróc egész földön,
nem itt szövik, az égből jön.
(hó)

Mikor tél van, és a csizma
hideg hóban toporog,
lecsúszik a domboldalról,
rajta gyerek kuporog.
(szánkó)

Hó borít már erdőt, mezőt,
szánkóznak a gyerekek,
befagyott a tó vize is,
melyik évszak lehetek?
(tél)

Nincs keze, nincs foga neki,
a hidegben mégis megmar, ha teheti.
(fagy)

Ha a kapun bekopog a fagy, a tél,
körülfőte minden ember összefér.
(kályha)

Születése fehéren szikrázó, ragyogó,
temetése sötét, piszkos, tocsogó.
(hó)

IDŐJÓSLÓ MONDÓKÁK

December

A Lucának híres napja
a napot rövidegre szabja.

Téli mennydörgés,
meglesz a jó termés.

Zöld karácsony rossz,
fehér húsvétot hoz.

János-nap ha borús,
a termés dús.

Január

Pálnak fordulása
fél tél elmúlása.

Piroska napján ha fagy,
negyven napig el nem hagy.

Ha fénylik a Vince,
megtelik a pince.

A ködös január
nedves tavasszal jár.

MONDÓKÁK

Hideg szelek jönnek-mennek,
havat hoznak, havat visznek,
fagyot fújnak földre, ágra,
deret szórnak a világra.

Ha-ha-ha, havazik,
he-he-he, hetekig,
hu-hu-hu, hull a hó,
hi-hi-hi, jaj de jó!

Itt van, itt van már a tél,
december van, hideg kél.
Örülnek a gyerekek,
havat várnak eleget.

Hurrá, hurrá, itt a tél,
sítalp, szánkó útra kél.
Korcsolyázás, hócsata,
gyerünk ki a szabadba!

Fúj a fagyos, hideg szél,
kis őzike, jaj, de fél!
Vadász bácsi szelídíti,
száraz szénát hozott neki.

Jaj de szép az, de szép, mikor havazik!
Ez a legszebb látnivaló tavaszig.
A hópelyhek angyalszárnyak pelyhei,
a sok pehely a világot ellepi.

Itt van már a hideg tél,
a kismadár bizony fél.

Hull a hó, hull a hó,
karácsony, jaj, de jó!

Száll a hó, fut a szán,
két ló húzza szaporán.
Szánkón ül a kis Janó,
széllel szállni jaj, de jó!

December van, hull a hó,
örül Jankó és Kató.
Lesz hóember, mosolygó,
szánkózás és hógolyó.

Kucsmát vettem Görgetegen,
szél, zimankó nem bír velem.
Kobakomra kucsmát teszek,
nevetem a fürgeteget!

Esik a hó, térdig ér,
a hóember mégsem fél.
Mitől félne? Nem fázik,
van kalapja, nem ázik.

Jó a tél hidege,
fázik a cinege.
Varjú károg a fatetőn,
farkas ordít a mezőn.

Alacsonyán száll a varjú,
már nem károg, berekedt.
Irigyli a cserép alatt
melegedő verebet.

Azt dobolták Szentesen,
aki fázik, reszkessen!

Varjú károg, fúj a szél,
esik a hó, itt a tél.

1. Kipp, kopp, ki kopog?
Ki veri az ablakot?
Kis cinege szárnya,
fázik csőre, lába.

2. Engedd be a szobába,
hítsél neki magot,
meglásd, hogy a kályha mellett
vidám dalba fog.

SZÖVEG MOTÍVUMONKÉNTI ELJÁTSZÁSA

Hull a hó, hull a hó,
lesz belőle takaró.
Erdő, mező megáldja,
lesz egy derék bundája.

– *ujjainkat mozgatjuk*
– *tenyerünkkel lefelé simító mozdulatokat végzünk*
– *kezünket mellkasunkra tesszük*
– *kezünket egymásra téve fejünkre rakjuk*

Hull a hó, hull a hó,
lesz belőle hógolyó.
Hull a hó, hull a hó,
hógolyózni, jaj, de jó!

– *ujjainkat mozgatjuk*
– *kezünkkel hógolyót formálunk*
– *ujjainkat mozgatjuk*
– *dobómozdulatokat végzünk*

Éhes a sok kismadár,
téli szélben szálldogál.
Etessük meg, gyerekek,
mert szegénykék éhesek!

– *ujjainkkal madárcsőrt formálunk, és nyitogatjuk*
– *karjainkat lengetjük*
– *két tenyerünket előrenyújtjuk*
– *egyik tenyerünkéből csipegetünk a másik kezünkkel*

Erdőben, mezőben
vadnyulak laknak.
Jön a tél, jön a tél,
tűzet se raknak.
Bundában járnak,
abban is hálnak,
tavasszal, tavasszal
víg táncot járnak.

– *magasra tartott karokkal hajlongunk*
– *nyuszi-fület mutatunk*
– *helyben lépegetünk*
– *két kezünket a fejünk fölött összetéve mozgatjuk*
– *kezünket a vállunkra téve, megfordulunk helyben*
– *fejünket összetett kezünkre hajtjuk, és leguggolunk*
– *magasra tartott karokkal felpattanunk*
– *tapsolva megfordulunk magunk körül*

Apró, szürke kis verebek
csipegetik a szemeket.
Itt egy búza, ott egy köles,
a kis begyük már nem üres.

– *mindkét kezünk három ujját összeérintjük*
– *csipegető mozdulatokat végzünk*
– *jobbra csípünk, balra csípünk*
– *hasunkra tesszük a kezünket*

Varjú károg, fúj a szél,
esik a hó, itt a tél.
Jaj, de nagyon hideg van,
ropog a hó alattam.
Vígán csúszik a kis szán,
most örülünk igazán!

– *magasra tartott karokkal hajlongunk*
– *ujjainkat mozgatjuk*
– *karjainkat átfonjuk a testünk előtt*
– *egyenletesen dobogva lépkedünk*
– *könnyed fordulatot teszünk magunk körül*
– *egyenletes tapssal kísérve ugrálunk*

JÁTÉKSZABÁLY: Néhány gyerek egyenletesen mondja: „kár, kár, kár, kár”, néhány gyerek a szél hangját utánozza motívumhangsúlyra újratekve: „s, s, s, s”, a többiek pedig mondják a mondókát. Az utolsó két motívum alatt csak a mondóka hangzik.

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: zenei formaérzék, többszólamúság előkészítése

MONDÓKÁS ZENEI JÁTÉKOK

Csing-ling-ling

Csing-ling-ling, csing-ling-ling, esik a hó,
abból lesz, abból lesz hótakaró.
Csing-ling-ling, csing-ling-ling, a szán repül,
korcsolya, hólabda tánra perdül.

JÁTÉKSZABÁLY: Csengők ritmikus rázogatóásával kísérjük a mondókát.

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: ritmusérzék

Jön a hideg, itt a tél

Jön a hideg, itt a tél,
a madárka mégse fél.
Zúgolódik az idő,
havat hoz a zord felhő.
Etetőben a búza,
vígán szólhat a nóta.

– *triangulummal szólaltatjuk meg a ritmust*
– *néhány gyerek magas hangon, ritmikusán csipog*
– *néhány gyerek mély „z”-t hangoztat*
– *mély „m”-et hangoztatunk a motívumok alatt*
– *lopótök csörgővel szólaltatjuk meg a ritmust*
– *minden elhallgat, csak a madárka hangja szól*

JÁTÉKSZABÁLY: Motívumonként más-más hangokkal és ritmushangszerrel adunk aláfestést. Az új hangzások motívumonként lépnek be, és attól kezdve motívumonkénti kezdéssel tovább szólnak az utolsó sorig.

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: hallásfejlesztés, hangszínek, magasabb-mélyebb, zenei formaérzék, ritmusérzék

Az éjjel nagy hó esett

Az éjjel nagy hó esett, havas lett az utca,
a kis Dóri elesett, havas lett az orra.
Nem ütötte meg magát, jót mulatott rajta,
tovább csúszott Dórika, s hopp, elesett újra.

JÁTÉKSZABÁLY: Egyenletesen lépkedünk a mondóka ütemére, az „elesett” szóra leülünk. A következő pillanatban felpattanunk, és folytatjuk a járást, mondókázást, majd a következő „elesett”-re ismét leülünk, ülve maradunk, és jót kacagunk. Azután megismételjük a mondókát. Mondhatjuk sorban a gyerekek nevét!

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: egyenletes járás

Zengenek az erdők és a havasok

Zengenek az erdők és a havasok,
keresik a rejteket a szép szarvasok.
Futnak a kisnyulak sebesen,
morognak a medvék dühösen.
Bim-bom, bim-bom, bim-bom!

JÁTÉKSZABÁLY: A gyermekek egy része folyamatosan mondja a szöveg alatt: „bim-bom, bim-bom, bim-bom”

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: kétszólamúság előkészítése

Én vagyok a fűrész

Én vagyok a fűrész.
Addig vágok, nyiszitelek,
míg egyből két rész lesz.

Pista bácsi fát fűrészsel,
eldolgozgat a fűrészsel.
Húzza-tolja, húzza-tolja,
most a bükköt darabolja.
(Lehet: tölgyet, nyárfát, akácot, fenyőt stb.)

Fűrész foga fába harap,
fel-le, fel-le, fel-le fut.
Vásik, noha nem fáj foga,
fullad, csak szuszogni tud.
Kireszelik, újra éles,
egészséges a foga,
hasad a fa, fut a fűrész
ide, oda, amoda.

JÁTÉKSZABÁLY: Párosával állunk vagy terpeszülésben ülünk keresztezett kézfogással, és fűrészelőmozdulatokat végzünk az egyenletes lüktetésre.

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: ritmusérzék, egyenletes lüktetés

Katicabogárka téli pihenője

Katicabogárka könyörög a szélnek:

– Cseresznyelevélkét hagyd meg lepedőmnek!

A szél kikacagja, levélkét sodorja,

– *ritmustaps*

vagy csattogó ritmushangszerek

pörgeti a partra, ejti a patakba...

Katicabogárka a tavaszt így várja.

– *kezünket a katica fölé tartjuk*

(Részlet Pataki Edit: Katicabogárka téli pihenője című verséből)

JÁTÉKSZABÁLY: Választunk egy katicabogárkát, körbeálljuk, és miután az első sort ritmikusan, közösen elmondtuk, a második sort ő egyedül mondja. Ezután az utolsó két sort ritmuskísérettel hangoztatjuk. A végén a katicabogárka leguggol, és fejét a két kezére hajtja. Kicsi csönd után eljátszhatjuk ismét.

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: ritmusérzék, ritmuskiemelés mozgással, hangszerekkel, zenei hallás, hangszínek, zenei formaérzék

DALOK, ÉNEKES JÁTÉKOK

Vágok, vágok fát

A *Vágok, vágok fát* (ÉNÓ 117.) című dalhoz többféle játékot is társíthatunk.

JÁTÉKSZABÁLY:

1. Párosával állunk keresztezett kézfogással, és egyenletesen húzogatjuk a „fűrész”.
2. Egyenként megfogjuk a képzeletbeli fejszét, és a dalt énekelve, az egyenletes lüktetésre vágjuk a fát.
3. Körbeállunk, megfogjuk és beindítjuk a képzeletbeli fűrészeket, majd egyszerre toljuk befelé és kifelé egy-egy motívumra.
4. Egyik kezünkbe fogjuk a képzeletbeli kisbaltát, a másik tenyerünkbe a dal ritmusára hasítjuk a „gyújtóst.”

Miután már nagyon sok fát összevágunk, eljátsszuk az *Ácsorogjunk, bácsorogjunk...* kezdetű dalt.

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: ritmusérzék, egyenletes lüktetés, ritmus kiütése, motívumok érzékeltetése

Ácsorogjunk, bácsorogjunk

Az *Ácsorogjunk, bácsorogjunk* (ÉNÓ 119.) című dalhoz többféle játékot is társíthatunk.

JÁTÉKSZABÁLY: Körbeállunk, egyvalaki lesz a tűz, aki a kör közepén feltartott kezekkel áll, és imitálja a tűz lobogását. Motívumonként más-más mozgást végzünk a dal éneklése közben.

Ácsorogjunk, bácsorogjunk,
tetőfával, tüzet rakjunk,

sej, meg is melegedjünk.

– csípőre tett kézzel sarokemelést végzünk
– sarokemelés közben kezeinket az egyenletes lüktetésre váltva, egymás fölé helyezzük
– halkán énekelve a kör közepe felé lépkedünk, majd hangos „húúúú” kiáltással visszalépkedünk

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: éneklési készség, zenei formaérzék, motívumok kifejezése, hallásfejlesztés, halkabb-hangosabb éneklés

Fúj az északi szél

Kórus: Fúj az északi szél, jön a hó meg a tél!
Cinke: A csűr - be me - nek - szem, ott jól meg - me - leg - szem,
Mi lesz ve - led, te pi - cin - ke cin - ke? Mi lesz ve - led, te pi - cin - ke cin - ke?

Ember, ember, december

Em - ber, em - ber, de - cem - ber, hi - deg, mor - cos med - ve,
Sű - rű ha - vat szi - tál - va ki - ült a he - gyek - be. Ha - ha - ha - ha - va - zik,
he - he - he - he - te - kig, hu - hu - hu - hull a hó, hi - hi - hi, jaj, de jó!

Hóembernek se keze, se lába

Hó - em - ber - nek se ke - ze, se lá - ba, hó - em - ber - nek pi - ci sze - me szén,
Lus - tán pis - lant, fá - du - gó az or - ra, vá - sott kan - nát vi - sel a fe - jén.

Pacikám, paripám

Pa - ci - kám, pa - ri - pám, ha - vas ú - ton megy a szán,
Ha sza - ladsz, pa - ri - pám, szél - se - be - sen fut a szán.

2. Ha döcögsz, paripám, zötyögősen megy a szán.
Ha szökdelsz, paripám, kiborul a kicsi szán.

JÁTÉKSZABÁLY: Párosával felállunk egymás mögött kézfogással, az első a paci, a hátsó a szánkó. A dalt énekelve, ritmikusan lépkedünk, a második versszakra jobbra-balra döcögve, a végén pedig kacagva felborulunk!

Kavarog a hó

Ka - va - rog a hó, ka - nya - rog a szél - vész,
Te - nye - ri - be hu - ho - gat a vo - na - ton a gé - pész.

JÁTÉKSZABÁLY: Széttárt karokkal futkározunk egymást kerülgetve, a második sor ritmusát tapsoljuk.

ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE: éneklési készség, ritmusérzék, ritmikus mozgás